

PRESEK

List za mlade matematike, fizike, astronome in računalnikarje

ISSN 0351-6652

Letnik 25 (1997/1998)

Številka 3

Strani 158-159

Marijan Prosen:

ZAJEC

Ključne besede: astronomija, vesolje, ozvezdja.

Elektronska verzija: <http://www.presek.si/25/1335-Prosen.pdf>

© 1997 Društvo matematikov, fizikov in astronomov Slovenije

© 2010 DMFA - založništvo

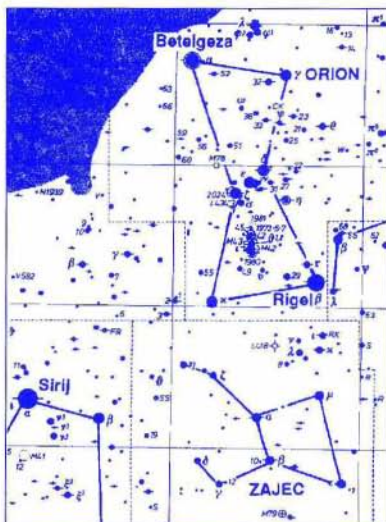
Vse pravice pridržane. Razmnoževanje ali reproduciranje celote ali posameznih delov brez poprejšnjega dovoljenja založnika ni dovoljeno.

ZAJEC

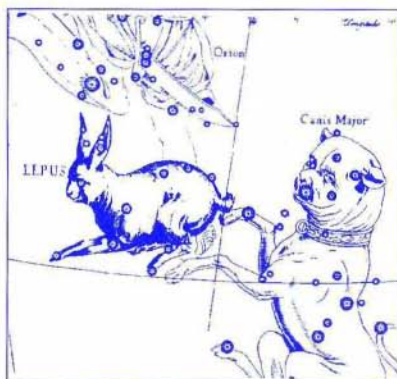
Preteklo zimo je bilo nekaj zelo lepih jasnih noči. Zvezdno nebo je kar žarelo in vabilo k opazovanju. Seveda se mu nisem odrekel. Posebno pozornost pa mi je tokrat vzbudilo ozvezdje *Zajec*, ki se je videlo izredno čisto. Čeprav gre za manj znano ozvezdje, ga hitro najdete in zares lahko občudujete.

Ozvezdje Zajec je zelo staro ozvezdje. Opisal ga je že starogrški astronom Ptolemej v svojem znamenitem zvezdnem katalogu iz 2. stoletja. Arabci so Zajcu rekli Orjakov (torej Orionov) prestol. V resnici si lahko predstavljamo štiri zvezde kot nekakšen prestol ali stol, na katerem pa velikan ne more sedeti preveč udobno.

Ni težko razumeti, da je ime Zajec povezano z lovцем Orionom. Povsem naravno se zdi, da se je ta žival zatekla k Orionovim nogam. Morda je ugotovila, da je Orion tako zelo zaposlen s preganjanjem nebesnega Bika, da je ob njem čisto brez skrbi, dokler bo miren in tiho. Morda pa želi ostati ob lovcu skrit, neopazen, predvsem pa varen pred hitrima in nevarnima lovskima psoma (Sirijem – Velikim psom in Prokijonom – Malim psom). Tako bi vedno imel možnost, da skoči stran, čim bi šla psa enkrat mimo.

Slika 1. Ozvezdje *Zajec* pod Orionom, pri nas zvečer vidno od decembra do aprila. Sliko smo vzeli iz naše astronomske revije *Spika*.

Slika 2. Zajec (*Lepus*) ob Orionovih nogah, prikazan v stari karti zvezdnega neba. Iz slike zgodbo kar beremo.

Naj bo tako ali drugače, predlagam, da jasne noči poiščete ozvezdje Orion, pod njim pa ozvezdje Zajec. Nato natančno opazujte Zajca in poskusite ugotoviti:

- približno ob kateri uri je na jugu 15. 1., 1. 2., 15. 2., itd. (sestavite preglednico);
- približno kdaj vzhaja in približno kdaj zahaja v teh dneh (preglednica);
- ozvezdje poskusite narisati po opazovanju.

Če boste vse to naredili, boste ugotovili spremembo videza zvezdnega neba. Vzrok temu je navidezno letno gibanje Sonca od zahoda proti vzhodu, to pa je posledica kroženja Zemlje okrog Sonca.

Marijan Prosen